

גיליון מס' 208

כניסת שבת:
ירושלים: 16:15
ת"א: 16:30
חיפה: 16:20
באר-שבע: 16:33

יציאת שבת:
ירושלים: 17:27
ת"א: 17:29
חיפה: 17:27
באר-שבע: 17:30

יריית פתיחה / אישי פרי

1. ילד, בן 53!

תרשו לי, קוראים יקרים, להטעים: כבר אמרה תורה: "האדם עץ השדה". אישים רבים הגירו זיעה ממצחם כדי לפרש טיבו של משפט זה ולנסות לפצח את הקשר בין העץ לאדם.

דברי רש"י על המקרא: "וירק את חניכיו", אומרים דרשני. כה הוא כותב: "שחנכו למצוות. והוא לשון התחלת כניסת האדם או כלי לאומנות שהוא עתיד לעמוד בה. וכן: חנוך לנער, חנוכת הבית". וכאן החניך שואל: האם נוכל לתמצת עולם נפתולי ומורכב זה רק במילה אחת קטנה? כלום זהו 'חניוך'? לכאורה הלא חינוך הוא ליטוש האישיות לאורך זמן! ייפלא בעיניי!

"הם יכולים להיות בכלל בן 53, והנה לפתע מתעוררים בהם דברי-המוסר של ימי הישיבה. מה פשרה של התופעה המרתקת הזו?"

לדברי הרב וולבה, אין צורך להרחיב, הקשר בין השניים מחוור כשמלה: דרך גידולו של בן-האנוש זהה בדיוק לזה של העץ. אמנם איננו עץ, אבל הוא חי על בסיס היסודות הרוחניים אותם זורעים בו הוריו ומחנכיו. כח הצמיחה - בלשון הזהב של הרב וולבה.

החינוך - מהו? "אם נותנים לילד לצמוח ולגדול מבלי לבנות אותו", כותב גאון המוסר ואמן הנפש, הרב שלמה וולבה בהקדמת ספרו 'זריעה ובניין בחינוך', "הוא יוצא פרא אדם. אם בונים את הילד מבלי להתייחס אל כח הצמיחה שבו - עושים ממנו רובוט. הצירוף של שני הדברים יחד", קובע ה'משגיח' הנודע, "של כח הצמיחה ומעשה הבניין, זהו החינוך". במקום אחר בספר הוא כותב על החשיבות שראו חז"ל בחינוך הנער בגיל הרך: "ברכה בקול רם במתינות וכוונה, שותלת אמונה בילד".

'בן סורר ומורה'. אחד מהפרשות היותר חידתיות בתורה. אומנם ילד שהאנרכיה הפכה ל'שם-נרדף' שלו, שואלים הכל, הוא נטול כל משמעת, אבל מדוע שחיו ייגדעו בזה הרגע? הכצעקתה? מהי באמת פשרה של פרשה? הנה דברים שנכתבו מעל בימה זו, בגיליון לפרשת כי תצא תשע"ד (גיליון ה-200):

השבוע בגליון:

4
"עם מקדשי שבעי": מחולל יוזמת השבת הבינלאומית, רבה של דרום אפריקה, בראיון מסכם

שוטרים של הצדיק: היכן בילו שוטרי ציון שמעון הצדיק את ההפוגה?

3
'ורסאי' אנושי: בין בן סורר לאסוקי סאי

חנינא תופר מנעלים: הצבעי המסתורי מ'בתי ויטנברג'

4

הגיליון יו"ל ע"י: "מכון בלבבי - יהדות מלב אל לב"

גיליון "פרשניית השבוע" - לאנשים שחושבים קצת יותר.
עורך ראשי: אברהם ישראל פרידמן ומשפחתו. יועץ תוכן: יצחק העברי. לקבלת הגיליון - מייל המערכת: abyisrael@gmail.com פלא: 0504116867. להנצחות פנה לפל: 0527697719

לקבלת הגיליון במייל - שלחו בקשה ל: abyisrael@gmail.com

יריית פתיחה / אבישי פרי (המשך)

בליל 24 במאי 2001 קרס אולם 'ורסאי' הנודע, כשהוא מותיר אחריו שובל של דם, אש ותימרות עשן. 'ורסאי' לימד את עם ישראל ששיטת ה'פל-קל' ואסון טראגי הולכים שלובי-זרוע. לא ניתנים להפרדה.

כמו כן 'בן סורר ומורה'. הוא נער נטול מסגרת, משמעת וחינוך. אדני חייו בנויים בשיטת ה'פל-קל'. וכמו ב'אסון ורסאי', החורבן האנושי שיחולל, זה רק עניין של זמן!

לכן בדיוק 'בן סורר ומורה', נדון על שם סופו האנרכיסטי. כי לא סתם מעד בחטא. אלא יסודות-חייו רעועים. הוא זרע זרעים רעילים שבהכרח גם יצמיחו פירות שכאלו!

אחת מהתופעות המופלאות בעולם החינוך, היא התופעה הבאה:

בשעה שהיה הוא ילד קט, האזין למורה באדישות, שלא לומר באבירות-לב של קרב סיבירי. כביכול, נכנסו הדברים מאוזן זו ויצאו מחברתה. אולם, ראה זה פלא, לאחר שנים ארוכות, והוא בן 53, לפתע אותם דברי מוסר ישנים שבים ונעורים מחדש. הבוגר דהשתא נזכר בהם והם מחשלים ומחזקים אותו בימי הרפתקה שעדים עליו. מה פשרה של תופעה מרתקת זו?

הוא שאמרנו: זריעה ובניין. היסודות אותם הטיפו לבן-הנעורים, כמוהם כזריקה. הם חדרו לנפשו עמוקות. ביום מן הימים יבשרו על קיומם. יודיעו שלא נס ליחס.

אפילו כשהוא בן 53!

ראשית - הצליף בנו הרב וולבה - זוהי מילת הקוד של עולם החינוך. שכן, רק אז, ברגעי הבראשית של הילד הקט, או לחילופין של הנער המתבגר, (גיל גיל וייעודיו) ונפשו עודנה טרייה-טרייה, הוא מסוגל לזרוע זרעים בנפשו ולהציב יסודות לבניין החיים העתידיים לבוא.

לב-ליבו של החינוך, זה ההתחלה. ההתחלה של החיים. רק אז ניתן לעצב אישיות ולהחדיר בה ערכי עולם. לאחר מכן - יהיה זה מאוחר מידי. דעו אנשים: החינוך - 'יריית הפתיחה' של החיים הנו!

מכאן שהביטוי של 'חינוך', במובן של השקה, מבטא גם מבטא את נשמתו של הערך היהודי הנשגב הזה. שכן, חינוך זהו ראשית החיים וראשית החיים זהו חינוך. זה בלא זה אי אפשר.

וראשית, כאמור, הוא זמן של הצבת ייעוד ומטרה. של קביעת מתווה רוחני לעתיד. של יסודות לבניין.

בגדר מצוות עונג שבת

הנה דעת בעל הראבי"ה שהובאה בב"ח בתחילת שולחן ערוך אורח חיים סימן רמ"ב היא, שאדם שמתענג בתעניתו, מותר לו להתענות בשבת ולא ממרה בכך את מצוות עונג שבת.

ובב"ח הסביר שגם לדעות הסבורות שישנו דין "לכס" בשבת, אשר לפיו יש על האדם חובה להתענג בשבת, הרי שאם הוא מתענג בתענית, יוכל בהחלט לקיים דין זה.

ברם, יש לבאר דעת החולקים על הראבי"ה. הנה בפשטות היה מקום להסביר שהחולקים סבורים שבדין "לכס" נאמר דין אכילה בדווקא - ולא עונג, ולא יוכל אפוא האדם לקיים דין זה באמצעות תענית, למרות שעונג יש לו בדבר. כך למעשה משתמע מדברי ספר 'באור הלכה' על-אתר שהעמיד בדרך זו את מחלוקת הפוסקים באשר לתענית בשבת.

אכן נראה להעמיק חקר וללמוד זאת בדרך אחרת בעליל, ואקדים:

הנה, בב"ח בהמשך דבריו (דיבור המתחיל 'וכמה פעמים') הביא: "ואם יכבד השבת לענגו וכו' חייב לכבד השבת אף על פי שיצטרך עוד לאחרים". לאחר דיוק בלשונו משתמע כי במצוות עונג שבת עצמה ישנו עניין נוסף: כבוד שבת "וכבדתו מעשות דרכיך". והיינו, שעניין זה של כבוד שבת הוא חלק אינטגרלי ממצוות עינוג השבת. וביאור הדבר הוא, שעל ידי עינוג השבת המיוחד, כאשר משיע עצמו במעדנים מיוחדים, מעיד האדם כי יקרה היא לו ומכבדה בכך. כל-זאת בשונה ממה שכתב רבי יצחק זאב הלוי מבריסק בדעת הרמב"ם כי מצוות כבוד שבת שייכת רק בערב שבת וכי בשבת קיימת רק מצוות עונג שבת, הרי שמדברי הב"ח המפורשים למדנו, כי מצוות "כבוד שבת" שייכת גם שייכת היא בשבת עצמה,

ולאור זאת נראה לבאר דעת החולקים על הראבי"ה הסבורים שבתענית לא ניתן לקיים מצוות עונג שבת, שכן אמנם האדם מתענג בשבת, אך מכל-מקום לא מביע באורח אקטיבי כבוד לשבת בכך, ולא יועיל לו למצווה.

דברו של ה'בוילר'

החורף בפתח, וה'בוילר' במתח. לא תמיד קצרה היא הדרך למים הרותחים. מה לומד אני מן ה'בוילר'? הסכיתו היטב:

לעיתים, שניות אחדות טרם ייחל ה'בוילר' בפעולה, הוא ימטיר עלינו מים צוננים-צוננים, עד שאתה תוהה האם הוא בכלל בפעולה.

אלא, שכך הוא דרכו של ה'בוילר': דווקא טרם המים הרותחים יענגו אותך, הצוננים-צוננים ישטפו אותך.

מכאן למדתי למד גדול לדרכו הרוחנית של היהודי: אתה רואה יהודי המצוי במצולות השפלות, עד כי נראה שאין לו אחרית ותקווה רוחנית. אבל זו טעות פטאלית: כי אתה מוצא שלעיתים רבות דווקא מעמקי השפל, משאול התחתית, יימאס ויקוץ יהודי בדרכו זו וכמה לדרך חדשה וטהורה. של נקיות וזכות.

נקוט כלל זה בידך: דווקא רגע לפני שהרתיחה מגיעה, המים נהיים צוננים-צוננים!!

מגיש: אלי כהנא - קוקר

נקודה טובה.

שוטרים של ציון 'שמעון הצדיק'!

יום חמישי כ"ט בתשרי, הילולת שמעון הצדיק, בקבר ראשון התנאים.

צבעים רבים רואה הציון: חובשי כיפות שחורות לצד סרוגות, כיפת השמיים לצד כיפות לבנות מאולתרות, אבל צבע אחד כנראה עודנו לא ראה: צבע זית.

מתברר, שאת ההפוגה הקצרה לה זכו שוטרי מג"ב הנוטרים על סביבת הציון, ביכרו לנצל לתפילה קצרה ולבבית על ציונו של בעל ההילולא.

איש הציון, הרב יהונתן יוסף, קלט בעדשת מצלמתו את הרגע הייחודי.

מרגש. מי בעמך ישראל.

הצבעי המסתורי

הוא לא החזיק טלפון בביתו משום שטען כי "יש לי טלפון עם ריבוננו של עולם", הוא שימש צבעי במקצועו אבל שיעוריו היו לחם-חוקו. הוא היה איש פשוט אבל הפשטות שלו טמנה בחובה המון סוד. 11 חודש לפטירתו של הצדיק המסתורי משכונת 'בתי ויטנברג' בירושלים * ואפילו בהסתרה

מזרון מצמר-גפן שנוטר על-עומדו מיום החתונה, ספסלי עץ כסוחים ומיטה מברזל מחולד. זה מה שמצאנו בבית משפחת נמירובסקי, שבפאתי שכונת 'בתי ויטנברג' הירושלמית, כאשר הגענו לשם כדי לנחם את המשפחה על-מות אביה, רבי חנינא זצ"ל. כל-כך פעם זועק הבית הירושלמי המיושן והמט-ליפול. "הארון", מעידים בפני בני-הבית, "נותר כבר שישים שנה באותו מקום".

ולא-זו בלבד: אפילו טלפון - המצרך האלמנטארי כל-כך - לא היה בו בבית הזה. "יש לי טלפון 24 שעות עם ריבוננו של עולם", נימק פעם רבי חנינא את העילה שאינו מחזיק בטלפון ב ביתו. הטלפון שהיה לרבי חנינא עם ריבוננו של עולם, כנראה היה שרשרת השיעורים להם האזין בבית המדרש 'זיכרון משה'. "כאשר סיים מלאכתו, מיד היה נס לעבר השיעור בבית המדרש 'זיכרון משה'", מעיד הנכד. "סבא המנוח, למד שמונה שעות תמימות ביום. הוא ניצל כל רגע. היה רץ משיעור לשיעור. בין לבין, היה מגיח לתקן פה ולתקן שם". תיאור זה מעלה לי אסוציאטיביות את תיאורו של חנוך - אשר "היה תופר מנעלים ואוסר: ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד".

"בשיעורים היה יושב בלי ספר לפניו. ומשהיה חש ששגה מגיד-השיעור, מיד תקנו על-אתר. זה קרה בספר 'משנה ברורה' כמו-גם בתלמוד. הוא שלט בהכל שליטה אבסולוטית!". איש-צללים, כך נראה, היה רבי חנינא זצ"ל. בחזונו החיצונית ניכר היה עליו שצבעי הוא. תעיד מכולת העץ הרעוע והעמוסה במי-יודע-מה, המקדמת אותך בחצר הבית. למי שיודע, גם בחייו, היה נראה איש סן הגולה: כובע עגול ומרופט חבש, וחלוק מאורך ומוכתם עטה על-עצמו. איש פשוט. מאוד.

"הרעפים של השכונה", ממשיך הנכד, "תוקנו על-ידו במהרה, אגב ללא תשלום, אך איש לא ידע מי חולל זאת. רבי חנינא תיקן, ואחרי דקה או שניים כבר לא היה שם..".

כמו בחייו—כך במותו: רבי חנינא נעלם מן העולם לפתע. בלי להודיע כל הודעה מוקדמת. הצדיק מ'בתי ויטנברג' נעלם מהחיים—בלי שכמעט הספיק להכיר אותם. ת. נ. צ. ב. ה.

"עם מקדשי שביעי":

יהודים של שבת

תרשמו את המספרים לפניכם: 13,000 איש ב'הבדלה' בבואנוס איירס, 5,000 נשים ב'הפרשת חלה' במיאמי, ועוד ריבואות יהודים בארץ ובפזורה, שראו את אור השבת לראשונה. הרב ישראל פרידמן שוחח עם מחולל יוזמת השבת הבינלאומית, הרב וורן גולדשטיין, רבה של דרום אפריקה, ושמע ממנו סיכום על השבת שהציתה לבבות, על משפחה אולטרה-חילונית שנשבתה בקסם השבת, וגם: השיחה עם ד"ר יורד שהולידה את הכל * ראיון נרגש

"שימו את הנפש בטעינה". "שבת. בראשון תבין". "נראה אותך בלי סלולרי שבת אחת". אתם בטח מכירים את הסלוגנים שובי-הלב הללו שזעקו משלטי-החוצות בשבוע שעבר, ערב פרשת נח, אשר קראו לעם הישראלי לשמור את שבת המלכה שחלה ב-25.10. מי שעומד מאחורי היוזמה הוא לא אחר מאשר רבה של דרום אפריקה, הרב וורן (זאב) גולדשטיין. ראשיתו של הסיפור לפני כשנה, אז הכריז בקהילתו על ליכוד השורות למען שמירת השבת. היוזמה נחלה הדים חיוביים וימים מספר לאחר השבת הציפו את תיבת דואר האלקטרוני שלו עשרות מיילים של יהודים מכל העולם שביקשו להעתיק את היוזמה למקומות מושבותיהם. לפני כ-3 חודשים הורחבה היוזמה, ואז השתתפו בה יהודים ביותר מ-460 ערים

ברחבי תבל (!) שעד-הנה לא הכירו את השבת כיאות. "הרעיונות שעומדים מאחורי היוזמה הם שניים", מסביר הרב גולדשטיין. "ראשית: שהשבת, מקור האמונה, תהיה מרכז חיי העולם היהודי. שנית: שיהיה יום של אחדות בין כל הפלגים בעם ישראל, השוכן בכל רחבי הגלובוס". הרב גולדשטיין מספר בהתלהבות על היוזמה ומודה כי בשונה מכל פרויקט בסדר-גודל גרנדיזוי שכזה שאנשים דוחפים רגליים, כאן אפוא הציבור הוא שעודד ודחף את היוזמה בכל עוז. "אנחנו רואים בחוש", אומר רבה של דרום אפריקה בהתרגשות, "שיש קשר עמוק בין העם היהודי לשבת. זהו קשר שלא מהעולם הזה".

מתי היה הרגע שבו אמרת לעצמך, הרב גולדשטיין, אני יוצא עם יוזמת השבת הענקית? שאלנו את רבה של דרום אפריקה, מישראל. "אספר לך: יום אחד הייתה לי שיחה עם פרופ' דן אריאלי, ישראלי-חילוני יורד המתגורר בארה"ב. האיש, חוקר בעניין חכמת החיים, שאלני מה המצווה החשובה ביותר. השבתי לו ששבת זוהי מצווה מרכזית מאוד. צללתי בתוך השיחה לנושא הזה. הוא שח לי על מחקר שקבע שאנשים שעושים 3 חודשים רצוף עניין, ממשיכים אתו ודבקים בו. דיברתי עם אשתי על-כך ואז נפל הרעיון. לאחר הביקוש העולמי לקיום היוזמה, שנולד אחרי ההצלחה המרובה בדרום אפריקה, הציעה רעייתי תחי' שנקיים שבת בינלאומית אחת".

איך הרב מסכם את השבת האחרונה? "היה ממש מדהים. התגובות מכל תפוצות תבל מדהימות. בבואנוס-איירס, בירת ארגנטינה, למשל, השתתפו יותר מ-4,000 נשים ב'הפרשת חלה' המונית, ויותר מ-13,000 יהודים השתתפו ב'הבדלה'. במיאמי, השתתפו כ-5,000 נשים בהפרשת חלה שנערכה שם. בלונדון, יותר מ-3,000 נשים. ביוהנסבורג יותר מ-4,500 נשים. בהבדלה שנערכה שם השתתפו יותר מ-7,000 איש. שמענו גם על יהודים במקסיקו סיטי שהשכירו במיוחד ארבעה מלונות, שם ישמרו השבת. אני יכול לספר לך גם על משפחה אולטרה-חילונית מסידני - אוסטרליה שהבטיחה כי מעתה ואילך משבת רביעית, בשלב ראשון, תשמור השבת כהלכתה(!). להערכתך, למעלה ממיליון יהודים הכירו את השבת בדרך כזו או אחרת, לראשונה".

לבטח היית שמח, כבוד הרב, שהתהודה סביב השבת לא תדעך בשבת פרשת-לך-לך.. "אני רוצה שתבין: אנחנו, כתנועה עצמית בינלאומית, עורכים את הפרויקט רק אחת לשנה. אנחנו בהחלט מקווים שאנשים באורח עצמאי ימשיכו בכך. אני מכיר יהודים רבים בדרום אפריקה שמ לפני כשנה, אז הכרזנו לראשונה על היוזמה, אכן שומרים כל שבת או לחילופין אחת לחודש - איש איש ודרכו. כל יהודי לוקח מה שהוא לוקח מזה. זה הכוח הרוחני של השבת. הלא התורה מגדירה אותה כ'מתנה טובה'".

להיכן זה הולך הלאה? האם השבת הופכת ללחם-חיינו? "אנחנו רוצים שזה יהיה פרויקט חד-שנתי. כך זה ייתן לדבר תהודה משמעותית. אנחנו כבר קבענו התאריך השבת לשבת הבאה: פרשת לך לך תשע"ו, שבועיים וחצי אחרי שמיני עצרת. במקביל, אנו מתכוונים לארגן כינוס בינלאומי בדרום אפריקה בו ישתתפו למעלה מ-1,500 האישים השותפים בפרויקט".